

Вільний доступ громадян до зброї може теоретично зменшити кількість злочинів, але тільки певної категорії, і як показує міжнародна практика збільшується кількість потерпілих від конкретних злочинів, і такі зміни на законодавчому рівні коли населення масово не готове тримати у себе вогнепальну зброю може привести до великого кровопролиття, ускладнить роботу правоохоронних органів, створить страх та бажання самозахисту у пересічних громадян.

Список бібліографічних посилань

1. Проект Закону про зброю : від 02.03.2019 № 1222 / ініціатори І. П. Фріс, О. Б. Матусевич // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66594 (дата звернення: 22.03.2020).

2. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : затв. Наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98> (дата звернення: 22.03.2020).

3. Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : затв. Наказом МВС України від 01.02.2016 № 70 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16> (дата звернення: 22.03.2020).

4. Гергеа Г. Ф., Зарубінський О. О., Петренко Б. М., Старовойтенко Р. В. Цивільна зброя в Україні: міфи та реальність. Українська дійсність і міжнародний досвід легалізації та контролю. Київ, 2015. 152 с.

Одержано 23.03.2020

УДК 7.038.6:343.91

Михайло Ігоревич ФІАЛКА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ ЕПОХИ ПОСТМОДЕРНУ НА ФОРМУВАННЯ ОКРЕМИХ РИС КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ

Враховуючи той факт, що кримінологія як наука містить в собі як правові так соціологічні ознаки, які розкривають її внутрішню сутність, необхідно розуміти що на формування основних кримінологічних поглядів на ті чи інші проблеми впливають фактори як соціологічної спрямованості так і правової. І це не дивно. Але ж злочинність, як об'єкт кримінологічної науки, існувала, існує і буде існувати в межах людської спільноти, а саме – соціуму. До чого ми нагадуємо прописні істини для будь якої людини, яка займається дослідженням та вивченням кримінологічної науки. Справа полягає в тому, що врахування будь-яких тенденцій або будь-яких змін в суспільстві, дає величезний пласт для наукового кримінологічного дослідження. Що мається на увазі?

Сучасний український соціум знаходиться на певному історичному етапі свого розвитку який дуже кардинально відрізняється від того, що ми спостерігали декілька десятиліть тому. Окремі науковці наголошують на тому, що в Україні розпочалась епоха постмодерну. Питання аналізу розуміння та основного змісту постмодерну досліджується різними сферами людського світогляду, але найбільш значимими його частинами виступають культура, мистецтво, філософія та соціологія. Так, з соціологічної точки зору, постмодерн (від лат. *Post* – після і *modernus* – сучасний) розглядається як відрізок історичного часу, який хронологічно починається з періоду підризу основ індустріального ладу і тягнеться в майбутнє. Поняття «постмодерн» не має позитивного визначення і виникло для позначення періоду, що відкривається з подоланням соціального порядку в епоху модерну, який ще отримав таку назву як «модерніті».

Досліджуючи період постмодерну, В.М. Волков наголошував на тому, що ключовими характеристиками переходу суспільства до постмодерну є: інформаційна перенасиченість, що

обумовлена розвитком нових технологій; зміна характеру і статусу знання людства; суперечливість і різноманіття; відсутність визначеності; проблематизація істини і самої реальності; тенденція до перетворення знання, інформації та будь-яких культурних знаків в товар; зростання гедоністичних, споживчих настроїв; перетворення життя в гру, стилізацію; відмова від принципу ієрархії культурних змістів; свобода вибору як даність, невизначеність і різноманіття поведінки [1, с. 6].

Епоха постмодерну, а разом з нею і таке явище як постмодернізм, в Європейських країнах це прояв такої культури, в якій висміюванню підлягає практично все, що більш менш відноситься до того, що можна назвати святим для соціуму в традиційному його розумінні. Внаслідок чого, відбувається розмивання основних цивілізаційних цінностей, а саме: стирається різниця між світлом та тьмою, між добром та злом. Вирок один – все повинно бути висміяне. Це можна пов'язати з культивуванням якоїсь нової псевдоморалі, нових псевдоцінностей, коли збочення стає нормою. Все потрібно перевернути з ніг на голову, легітимізація одного збочення тягне за собою як певний ланцюжок легітимізацію всіх інших.

Так, наприклад, в бельгійському місті Алст, що розташоване в 31 км на північний захід від Брюсселя (керує ним націоналістична партія Новий фламандський альянс, яка виступає за незалежність Фландрії від Бельгії), наприкінці лютого 2020 року відбувся щорічний карнавал на якому були використані карикатурні зображення євреїв. На вулиці міста вийшли люди у карикатурних костюмах, які зображали ортодоксальних євреїв у вигляді мурах, що моляться біля Стіни Плачу. На зображенні стіни написали голландською мовою *de klaugmier* («плаче мураха»). Це, в певній мірі, нагадує написання слова *klaagmuur*, тобто Стіна Плачу. В своїй реакції на цю подію Європейська комісія назвала карнавал в бельгійському місті Алст «несумісним з європейськими цінностями» [2]. До чого цей приклад?

Справа полягає в тому, що в сучасних карнавальних ходах дуже часто, останній час, використовуються підходи та погляди, які спростовують загальнолюдські цінності та відбувається перетинання так званих «червоних смуг», що встановлюються цим суспільством як обмеження кордонів світової моралі. Заборона на демонстрацію поглядів, які носять нетерпимість до певного народу (в нашому випадку прояв антисемітизму), поглядів нетерпимості до іншого віросповідання, як раз і є тим рубіконом, який розмежовує добро і зло. Організація і проведення подібних карнавалів з точки зору окремих напрямів мистецтва є художнім поглядом на суспільство в межах постмодернізму.

Навіть такий невеликий екскурс в розумінні епохи постмодерну, дає нам зрозуміти той факт, що для кримінологічної науки, з її предметом вивчення, існує певна потреба врахування таких сучасних змін в соціумі під час аналізу таких явищ як злочинність, особистість злочинця, детермінанти злочинності, проблеми протидії злочинності тощо.

Особливої уваги, на нашу думку, потребує питання впливу постмодерну на формування особистості злочинця і того відбитку, який він накладає на кримінологічний портрет цієї особистості. Як нам відомо, кримінологічний портрет особистості злочинця вимальовується через призму врахування таких груп ознак, як соціально-демографічні, кримінально-правові, соціально-рольові та морально-психологічні. Свого часу, ми наголошували на тому, що під кримінологічним портретом особистості злочинця розуміють опис типових специфічних рис особистості, які притаманні певному прошарку злочинців, та розкривають їх сутність як людей, що вчинили злочин певного характеру, або схильні до його вчинення [3, с. 166].

Тому, враховуючи викладене вище, дуже важливо чітко усвідомлювати які характерні тенденції появи епохи постмодерну в українському суспільстві впливають на формування притаманних рис особистості злочинця. Справа полягає в тому, коли мова заходить про зміну ціннісного підґрунтя соціуму, то в цій ситуації сподіватись на те, що такі зміни оминуть процес формування особистості злочинця, принаймні, не зовсім розумно, і навіть, можливо наголосити, – антинауково.

Повертаючись до ключових характеристик постмодерну, про які ми наголошували декілька раніше, можливо зробити висновок про те, що найбільшому впливу змінам в українському суспільстві підлягають соціально-рольові та морально-психологічні риси особистості злочинця. Таке узагальнення нами робиться з метою звернути увагу кримінологічної науки на існуючі виклики для суспільства, що створює епоха постмодерну і яка нестримно насувається на наше суспільство.

Список бібліографічних посилань

1. Волков В. Н. Постмодерн и его основные характеристики. *Культурное наследие России*. 2014. № 5 (2). С. 3–8.
2. Єврокомісія засудила карнавал у Бельгії, на якому висміювали євреїв // BBC Україна : сайт. 25.02.2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51625914> (дата звернення: 28.02.2020).
3. Фіалка М. І. Кримінологічна характеристика та кримінологічний портрет особистості злочинця: сутність та співвідношення понять. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2019. № 2 (21). С. 162–171.

Одержано 12.03.2020

УДК 343.337:341.4

Ксенія Володимирівна ЮРТАЄВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЧИ ГОТОВА НАРЕШТІ УКРАЇНА РАТИФІКУВАТИ РИМСЬКИЙ СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ?

Політико-правова дилема щодо ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) 1998 р. вперше постала перед українським законодавцем у 2000 р., коли наша держава разом з іншими країнами взяла участь у підписанні цієї міжнародно-правової угоди. Майже відразу після підписання цього документу стали очевидними й перші ознаки неготовності України долучитися до системи міжнародної кримінальної юстиції: у 2001 р. було надано висновок Конституційного Суду України щодо невідповідності Римського статуту Конституції України вітчизняній судовій системі [1]. У подальшому декілька разів з'являлася надія на скорішу ратифікацію Римського статуту МКС: після ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 р., відповідно до якої Україна зобов'язувалася ратифікувати та імплементувати положення Римського статуту МКС та пов'язані з ним документи, і в 2016 р. після номінального усунення конституційних перешкод щодо ратифікації цього документу шляхом внесення змін до ст. 124 Конституції України. Проте після сплину визначеного у відповідному законі [2] трирічного терміну очікуваної ратифікації так і не відбулося.

Аналізуючи сучасний стан міжнародної кримінальної юстиції в особі МКС, зазначимо, що тенденції щодо визнання його юрисдикції є наразі однозначними. На сьогодні цей документ ратифіковано 123 країнами світу. Однак поряд з численним переліком держав, що вже ратифікували цей документ, існує й декілька країн, які після підписання не лише не ратифікували Статут, а навіть відкликали свій підпис під цим документом. При чому це не лише другорядні політичні гравці такі, як Бурунді та Філіппіни, а й флагмани міжнародної політики такі, як США і Російська Федерація [3], що створює серйозні виклики функціонуванню МКС. Проте наявність певного прогресу МКС у розслідуванні резонансних справ, зокрема, військових злочинів, вчинених на території Афганістану, яке було розпочато 5 березня цього року [4], дає надію на підвищення загальної ефективності його функціонування.

Україна, не ставши повноправною учасницею Римського Статуту МКС, тим не менш вже двічі зверталася до цього органу в режимі *ad hoc* 14 квітня 2014 р. і 8 вересня 2015 р. із заявами про визнання юрисдикції МКС щодо злочинів проти людяності і військових злочинів, вчинених на території України, починаючи з 20 лютого 2014 р., без вказаної кінцевої дати та незалежно від громадянства осіб, що вчинили зазначені злочини. Вбачається, що попередні результати збору доказів та розгляду юрисдикційних аспектів цих справ є доволі позитивними для нашої держави [5]. У той же час, як справедливо зауважує М. Гнатовський, суперечливість правових відносин України з МКС полягає в тому, що в результаті звернень до МКС на Україну повною мірою поширюються зобов'язання щодо співпраці держав-учасниць з ним, проте вона не може користуватися ані організаційними, ані процесуальними правами, що надаються Римським статутом державам, які його ратифікували [6]. Крім того принципово невірною видається побудова